

HELSINKI COMMITTEE FOR HUMAN RIGHTS

 ХЕЛСИНШКИ КОМИТЕТИ И МАКЕДОНИЈА СОМИТЕТ ДИ **HELSINKI** **ХЕЛСИНШКИ**
КОМИТЕТ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА **HELSINKI** CUMHURİYETİ'NİN **HELSINKI** СОМИТЕТИ БАСО КОМИТЕТ ЗАЉУДСКА
PER TE DREPTAT E HJERIUT I REPUBLIKES SE MAKEDONISEE **HELSINKI** TI- NDREPTULI-A E MANUSËNGERE ПРАВА РЕПУБЛИКЕ
MAKEDONIA REPUBLKA MAKEDONJA MAKEDONIJE
Наум Наумовски Борче 83; 1000 Скопје, Р. Македонија; тел/факс: + 389 2 311 9073; +389 2 329 0469
Naum Naumovski Borche 83; 1000 Skopje; R. Macedonia; tel/fax: + 389 2 311 9073; +389 2 329 0469

Месечен извештај за човековите права во Република Македонија ЈУНИ 2019

СОДРЖИНА

СЕМЕЈНО И РОДОВО БАЗИРАНО НАСИЛСТВО

- Проценка на ризикот на жртвите на семејно насилство

ДЕЛА ОД ОМРАЗА

- Трендот на малолетници инволвирани во инциденти сторени од омраза продолжува

ГОВОР НА ОМРАЗА

- Двојно зголемен тренд на говор на омраза во месец јуни

РАБОТНИЧКИ ПРАВА

- Државниот инспекторат за труд треба да ја обезбедува институционалната заштита на правата од работен однос

ТЕКСТИЛНИ РАБОТНИЧКИ

- Текстилна фабрика во Пробиштип не врши електронска евиденција на работно време

ЈУЛИ 2019

HELSINKI COMMITTEE FOR HUMAN RIGHTS

ХЕЛСИНШКИ
КОМИТЕТ ЗА ЧОВЕКОВИ
ПРАВА НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА

КОМИТЕТИ И
HELSINKI
PER TE DREJTAT E NJERUT
I REPUBLIKES SE
MAKEDONISE E

MAKEDONYA
CUMHURİYETI'NİN
HELSINKI
İNSAN HAKLARI KOMİTESİ

COMITET DI
HELSINKI
TI- NDREPTULI-A
OMLUIDIREPUBLICA
MAKEDONIA

HELSINSKO
COMITETI BASO
E MANUSËNGERE
NEJAMIJA KI
REPUBLKA MAKEDONIJA

ХЕЛСИНШКИ
КОМИТЕТ ЗАЉУДСКА
ПРАВА РЕПУБЛИКЕ
МАКЕДОНИЈЕ

Наум Наумовски Борче 83; 1000 Скопје, Р. Македонија; тел/факс: + 389 2 311 9073; +389 2 329 0469
Naum Naumovski Borche 83; 1000 Skopje; R. Macedonia; tel/fax: + 389 2 311 9073; +389 2 329 0469

СЕМЕЈНО И РОДОВО БАЗИРАНО НАСИЛСТВО

ПРОЦЕНКА НА РИЗИКОТ НА ЖРТВИТЕ НА СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО

Во текот на месец јуни две жени пријавија дека се жртви на семејно и родово базирано насилство. Претставничка на Хелсиншкиот комитет придружуваше една од жртвите на семејно насилство во Центар за социјална работа. Жртвата го пријави континуираното физичко и психолошко насилство од страна на нејзиниот сопруг, коешто го вршел во присуство на нивното малолетно дете. Насилството траело повеќе години, а се интензивирало откако нејзиниот сопруг бил пуштен на слобода по издржување на казната затвор за која бил осуден. По пријавување на случајот, тимот од експерти на Центарот за социјална работа го повикаа сторителот на советодавен разговор.

Последниот физички напад жртвата го пријавила во полициската станица на бројот 192. Полициските службеници кои излегле на терен само поразговарале со сторителот и не презеле никакви мерки за заштита на жртвата и малолетното дете, со образложение дека станува збор за прва пријава од нејзина страна. Комитетот се обрати до Одделот за внатрешна контрола, криминалистички истраги и професионални стандарди поради непрофесионалното и неетичко постапување на полициските службеници и поради тоа што одбиле да ја заштитат жртвата од сторителот на семејното насилство. Претставничка на Комитетот ја придружуваше жртвата и во полициската станица, со барање полициските службеници да ја придружуваат во нејзиниот дом поради тоа што беше потребно таа да ги земе личните работи кои ѝ се неопходни за секојдневниот живот.

Препорака : Надлежните институции мора да направат проценка на потребите на жртвата за заштита од семејно насилство и проценка на ризикот од загрозување на животот и здравјето на жртвата, детето и членовите на семејството врз основа на видот, интензитетот, контекстот на случување на насилството, траењето на насилството, здравствениот, економскиот и семејниот статус, возраста, како и други лични околности на жртвата на семејно насилство и на сторителот на насилството. Пraveњето на несоодветна проценка на ризикот на жртвата доведува до неидентификување на соодветните мерки кои треба да се преземат за превенција и заштита од семејно насилство.

HELSINKI COMMITTEE FOR HUMAN RIGHTS

HELSINKI KOMITETI I MAKEDONIA COMITET DI HELSINKO ХЕЛСИНШКИ
HELSINKI CUMHURİYETİ'NİN HELSINKI HELSINKI KOMITETI BASSO KOMITET ZA LJUDSKA
PER TE DREJTAT E NJERIUT TI- NDREPTULI-A E MANUSËNGERE KOMITET ZA LJUDSKA
I REPUBLIKES SE INSAN HAKLARI KOMITESI OMLUIDIREPUBLICA NEJAMIJA KI PRAVA REPUBLIKE
MAKEDONISEE MAKEDONIA REPUBLIKA MAKEDONIA MAKEDONIE
Наум Наумовски Борче 83; 1000 Скопје, Р. Македонија; тел/факс: + 389 2 311 9073; +389 2 329 0469
Naum Naumovski Borche 83; 1000 Skopje; R. Macedonia; tel/fax: + 389 2 311 9073; +389 2 329 0469

ДЕЛА ОД ОМРАЗА

ТРЕНДОТ НА МАЛОЛЕТНИЦИ ИНВОЛВИРАНИ ВО ИНЦИДЕНТИ СТОРЕНИ ОД ОМРАЗА ПРОДОЛЖУВА

Во месец јуни 2019 година, Хелсиншкиот комитет регистрираше вкупно 15 инциденти од омраза, од кои 14 се сторени поради етничка припадност, а 1 поради сексуална ориентација. Најмногу инциденти се регистрирани во Скопје (14) и еден во Македонска Каменица. Министерството за внатрешни работи има поднесено 2 кривични пријави, една за кривично дело Ширење расистички и ксенофобичен материјал, а другата за Насилство. Трендот на малолетници инволвирани во инциденти сторени од омраза продолжува. Од регистрираните инциденти, дури 7 од жртвите се деца, а 10 сторители се малолетни (лица до 18 години).

Препорака: Трендот на насилства помеѓу деца и младинци од минатата година, продолжува и годинава, поради што потребно е властите со многу посистематски и посериозен пристап да ги превенираат ваквите насилства, а веќе сторените да ги истражат темелно и целосно, да ги откријат сторителите и истите соодветно да бидат санкционирани.

ГОВОР НА ОМРАЗА

ДВОЈНО ЗГОЛЕМЕН ТРЕНД НА ГОВОР НА ОМРАЗА ВО МЕСЕЦ ЈУНИ

Во текот на месец јуни, Хелсиншкиот комитет за човекови права на платформата www.govornaomraza.mk регистрираше 89 пријави за говор на омраза на социјалните мрежи/медиуми, што е зголемување за 28 во споредба со месец мај кога беа нотирани 61 пријава. Од почетокот на годината, колку за споредба, кога беа регистрирани околу 40 пријави во просек месечно, во текот на јуни забележан е двојно зголемен тренд на говор на омраза. Конкретно, најголем број од пријавите (или 49%) се однесуваат на говор на омраза поради сексуална ориентација и родов идентитет во период кога во Хелсиншкиот комитет особено во контекст на организирање на првата Парада на гордоста во јуни 2019 година. Покрај овој основ, говорот на омраза поради етничка припадност остана присутен на социјалните мрежи (или 27% од вкупниот број на пријави или намалување на трендот за 2% во споредба со мај. Исто така се бележи намалување на бројот на пријави поради политичка припадност (или 10% што и понатаму е во процес на намалување) и пол и род (7%) кои беа поприсутни во текот на политичката кампања во текот на месец април и мај.

HELSINKI COMMITTEE FOR HUMAN RIGHTS

ХЕЛСИНШКИ
 КОМИТЕТ ЗА ЧОВЕКОВИ
 ПРАВА НА РЕПУБЛИКА
 МАКЕДОНИЈА

KOMITETI I MAKEDONIA
 HELSINKI CUMHURİYETI'NİN
 PER TE DREPTAT E HJERITUT
 I REPUBLIKES SË
 MAKEDONISE E
 İNSAN HAKLARI KOMİTESİ

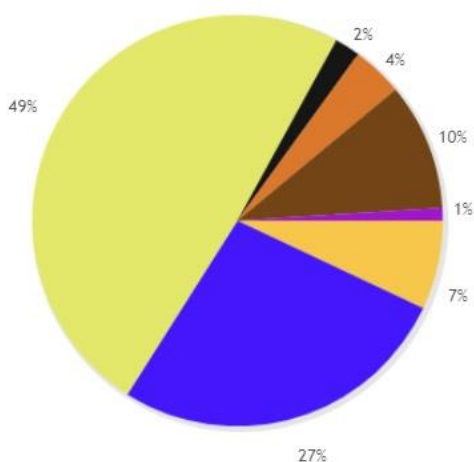
COMITET DI
 HELSINKI TI-NDREPTULI-A
 OMLUIDIREPUBLICA
 MACHEDONIA

HELSINKI
 KOMITETI BASO
 E MANUSËNGERE
 NEJAMIJA KI
 REPUBLKA MAKEDONIA

ХЕЛСИНШКИ
 КОМИТЕТ ЗА ЉУДСКА
 ПРАВА РЕПУБЛИКЕ
 МАКЕДОНИЈЕ

Наум Наумовски Борче 83; 1000 Скопје, Р. Македонија; тел/факс: + 389 2 311 9073; +389 2 329 0469
 Naum Naumovski Borche 83; 1000 Skopje; R. Macedonia; tel/fax: + 389 2 311 9073; +389 2 329 0469

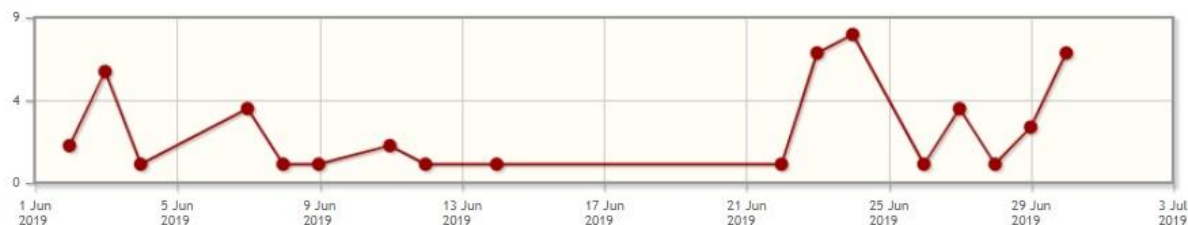
Преглед на верификувани пријави за говор на омраза за јуни, 2019 година

Говор на омраза поради сексуална ориентација и родов идентитет	49
Говор на омраза поради етничка припадност	27
Говор на омраза поради политичка припадност	10
Говор на омраза поради пол и род	7
Говор на омраза поради религија и религиско уверување	4
Говор на омраза на спортски натпревар	2
Говор на омраза поради раса/боја на кожа	1

Врз основ на системот на следење од страна на Хелсиншкиот комитет, зголемениот број на пријави се должи и на зголемената свест на корисниците на социјални мрежи. Говорот на омраза кој драстично се зголеми на денот на организирање на свечен дочек на РК Вардар од страна на навивачката група Комити кога беше забележан дискриминаторски говор на омраза врз основ на етничка припадност. За овој феномен, Хелсиншкиот комитет објави и реакција до надлежните институции.

Тренд говор на омраза за јуни 2019 година

Најголем пораст е забележан во периодот на организирање на Парадата на гордост, односно 50% од вкупниот број на сите пријави. Врз основ на пријавите, Хелсиншкиот комитет уредно ги документираше и ги проследни до Министерството за внатрешни работи. Ги повикуваме

HELSINKI COMMITTEE FOR HUMAN RIGHTS

 ХЕЛСИНШКИ КОМИТЕТ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
 КОМИТЕТИ И МАКЕДОНИЈА
 CUMHURİYETİ'NİN
 HELSINKI
 HELSINKI
 HELSINKI
 PER TE DREJTAT E HJERIT
 I REPUBLIKES SE
 HELSINKI
 TI- NDREPTULI-A
 E MANUSËNGERE
 NEJAMIJA
 MAKEDONISE E
 INSAN HAKLARI KOMITESI
 MA S H E D O N I A
 REPUBLKA MAKEDONIJA
 МАКЕДОНИЈЕ
Наум Наумовски Борче 83; 1000 Скопје, Р. Македонија; тел/факс: + 389 2 311 9073; +389 2 329 0469
Naum Naumovski Borche 83; 1000 Skopje; R. Macedonia; tel/fax: + 389 2 311 9073; +389 2 329 0469

надлежните институции ревностно да го следат зголемениот тренд и соодветно да реагираат. Сепак, Комитетот по завршувањето на настанот оддаде јавно признание на Министерството за внатрешни работи за одличната соработка пред и во текот на одржувањето на Скопје Прајд и за професионално извршената работа

Повеќе за Парадата на гордоста и реакцијата на Комитетот можете да најдете на:

<http://mhc.org.mk/news/skopje-prajd-2019-solidarnost-ednakvost-sloboda/> и

<http://mhc.org.mk/news/skopje-prajd-2019-blagodarnost-za-poddrshkata-i-priznanie-za-instituciite/>

РАБОТНИЧКИ ПРАВА

ДРЖАВНИОТ ИНСПЕКТОРАТ ЗА ТРУД ТРЕБА ДА ЈА ОБЕЗБЕДУВА
ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА ЗАШТИТА НА ПРАВАТА ОД РАБОТЕН ОДНОС

Во текот на месец јуни, Хелсиншкиот комитет за човекови права даде правна помош во 5 случаи на прекршување на работничките права и пристапот до вработување. Случаите опфатија приближно 444 работници.

Комитетот им даде правни информации и совети во однос на:

- Засновање на работен однос со потпишување на договор за вработување;
- Откажување на договор за вработување на определено време во периодот додека работничката користела отсуство поради бременост;
- Ненавремено исплаќање на платите и придонесите за социјално осигурување;
- Непријавена и неплатена прекувремена работа.

Во јануари, еден работник анонимно пријави дека неколку пати работодавачот ненавремено им ги исплаќа платите на работниците. Од тие причини, Хелсиншкиот комитет поднесе барање за спроведување на вонреден инспекциски надзор во седиштето на работодавачот до Државниот инспекторат за труд. По извршениот инспекциски надзор, Инспекторатот утврди дека работодавачот ја прекршил одредбата од членот 109 став 2¹ од Законот за работните односи и со решение му наредил да го отстрани во определен рок. Комитетот продолжи да го

---

¹ Член 109, став 2 од Законот за работните односи: *Платата се исплаќа најдоцна 15 дена по изминувањето на исплатниот период.*

HELSINKI COMMITTEE FOR HUMAN RIGHTS

HELSINKI KOMITETI I MAKEDONIA COMITET DI HELSINKO ХЕЛСИНШКИ
HELSINKI CUMHURİYETİ'NİN HELSINKI HELSINKI KOMITETI BASO КОМИТЕТ ЗА ЛУДСКА
PER TE DREJTAT E HJERIUT TI- NDREPTULI-A E MANUSËNGERE КОМИТЕТ ЗА ЛУДСКА
I REPUBLIKES SË INSAN HAKLARI KOMITESI OMLUIDIREPUBLICA NEJAMIJA KI ПРАВА РЕПУБЛИКЕ
MAKEDONISE E INSAN HAKLARI KOMITESI M A C H E D O N I A REPUBLKA MAKEDONJA МАКЕДОНИЈЕ

Наум Наумовски Борче 83; 1000 Скопје, Р. Македонија; тел/факс: + 389 2 311 9073; +389 2 329 0469
Naum Naumovski Borche 83; 1000 Skopje; R. Macedonia; tel/fax: + 389 2 311 9073; +389 2 329 0469

следи овој случај, па во текот на месец јуни 2019 година, работниците пријавија дека работодавачот повторно доцни со исплаќањето на платите. Комитетот испрати барање за спроведување на контролен инспекциски надзор и побара Државниот инспекторат за труд, доколку утврди неправилности, да му изрече соодветни инспекциски мерки на работодавачот.

Препорака: Инспекторите во постапката на инспекциски надзор се овластени да изрекуваат инспекциски мерки во вид на управни мерки и санкции. Санкциите се мерки кои инспекторот ги изрекува во случај кога нема да се почитува управната мерка за отстранување на неправилноста или недостатокот. Непочитувањето или неисполнувањето на законската обврска може да се определи како прекршок. Па така, покрај тоа што инспекторот може да изрече управна мерка и санкција за отстранување на утврдената неправилност, во тие случаи е должен да покрене и прекршочна постапка за утврдување на одговорност и санкционирање на сторителот на прекршокот. Од овие причини, апелираме до Државниот инспекторат за труд да ги користи своите законски овластувања против работодавачите кои продолжуваат со прекршување на работничките права.

ТЕКСТИЛНИ РАБОТНИЧКИ

ТЕКСТИЛНА ФАБРИКА ВО ПРОБИШТИП НЕ ВРШИ ЕЛЕКТРОНСКА ЕВИДЕНЦИЈА НА РАБОТНО ВРЕМЕ

Во извештајниот период Хелсиншкиот комитет документираше случај на прекршување на работничките права во текстилна фабрика во Пробиштип. Имено, работодавачот не води електронско евидентирање на полното работно време и на прекувремената работа што ја вршат работниците, а притоа работодавачот има повеќе од 25 работници.

Согласно Законот за работни односи работодавачот е должен да води евиденција за полното работно време, а работодавачот кој има над 25 вработени и кај кого процесот на работа се врши на една или повеќе локации е должен на секоја локација да води електронско евидентирање на полното работно време.

Како резултат на неводењето електронска евиденција на полното работно време не може да се утврди колку точно часови работат вработените, дали работат прекувремена работа и доколку ја работат дали им се исплаќа додаток за извршената прекувремена работа согласно закон.

HELSINKI COMMITTEE FOR HUMAN RIGHTS

 ХЕЛСИНШКИ
КОМИТЕТ ЗА ЧОВЕКОВИ
ПРАВА НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА

КОМИТЕТИ И
 HELSINKI
PER TE DREJTAT E NJERIU
I REPUBLIKES SE
MAKEDONISE E

MAKEDONYA
CUMHURİYETİ'NİN
 HELSINKI
İNSAN HAKLARI KOMİTESİ

COMITET DI
 HELSINKI
TI- NDREPTULI-A
OMLUIDI REPUBLICA
MAKEDONIA

 HELSINKI
COMITETI BASHO
E MANUSHENGERE
NEJAMIJA KI
REPUBLIKA MAKEDONIA

 ХЕЛСИНШКИ
КОМИТЕТ ЗА ЉУДСКА
ПРАВА РЕПУБЛИКЕ
МАКЕДОНИЈЕ

Наум Наумовски Борче 83; 1000 Скопје, Р. Македонија; тел/факс: + 389 2 311 9073; +389 2 329 0469
Naum Naumovski Borche 83; 1000 Skopje; R. Macedonia; tel/fax: + 389 2 311 9073; +389 2 329 0469

Заради ова, Хелсиншкиот комитет иницираше постапка пред Државниот инспекторат за труд за спроведување вонреден инспекциски надзор во споменатата фабрика, со цел да се утврди дали постојат пријавените неправилности и прекршувања на работничките права на вработените.

Препорака: Хелсиншкиот комитет апелира до Државниот инспекторат за труд во рамките на своите законски овластувања да спроведе вонреден инспекциски надзор во предметната фабрика и да утврди дали работодавачот води електронска евиденција на работното време на вработените. Воедно ги повикуваме сите вработени во текстилната индустрија кои сметаат дека им се прекршуваат работничките права, истото да го пријават во Хелсиншкиот комитет.